

Exposar la llum

Jasmina Masoliver fa una crònica sobre l'exposició 'Monet: experiència immersiva' al centre d'arts digitals IDEAL, al Poblenou | «La IDEAL ha permès a l'espectador experimentar a Monet tal com potser ell mateix faria ara, a través de pantalles lluminoses, una sala immersiva de 360° i realitat virtual amb unes ulleres. En definitiva, la llum de Monet exposada a partir dels efectes òptics de la llum»

La IDEAL. Sala de realitat immersiva. | Jasmina Masoliver

Avui en dia tenim a l'abast infinites obres d'art amb un sol clic, col·leccions senceres digitalitzades per tal que puguin arribar a tothom. Per tant, l'espectador, quan arriba al Louvre i aconseguix veure momentàniament la Mona Lisa en mig de centenars de flaixos, ja no se sorprèn. Aquella imatge ja l'ha vist tantes vegades com ha volgut i, fins i tot, amb eines com el Google Arts&Culture, es pot projectar l'obra amb realitat augmentada, es poden veure els detalls del pas del temps i el moviment dels pinzells plasmats a la pintura gràcies a la utilització de macrofotografies que permeten veure detalls que sols quedaven a l'abast de grans privilegiats.

És per això que, per tal de fer de l'art una experiència i no només una observació, sorgeixen espais com la IDEAL Centre d'Arts Digitals, ubicada al Poblenou de Barcelona. A finals de setembre va finalitzar l'exposició *Monet: experiència immersiva* que explicava com alguns artistes que van viure la invenció de la fotografia, al primer quart del segle XIX, es van veure obligats a replantejar-se el seu ofici, ja que les fotografies eren capaces de copsar millor la realitat, més ràpid i més econòmicament. Això va fer que es deixessin portar no per com era la realitat, sinó per com els hi semblava aquesta realitat. En aquest moment, s'inicia una visió subjectiva de la realitat, molt influenciada per l'artista postimpressionista Vincent Van Gogh (1853-1890), i que acabaria sent l'origen de les avantguardes del segle XX. Claude Monet (1840-1926) va ser rebutjat pel Saló de París l'any 1863, on s'exposava l'art oficial valorat per a jurats academicistes i molt conservadors. Les protestes van acabar amb la decisió de Napoleó de crear el Saló dels Refusats, on es van exposar prop de 3.000 obres rebutjades, entre les quals *Le Déjeuner sur l'Herbe*, rebutjat pel fet de mostrar nuesa no justificada, perquè estava reservada a les divinitats clàssiques.

Però no és fins a l'any 1874 que apareix el terme «impressionista», arran de la crítica de Louis Leroy sobre l'exposició que es va realitzar al taller del fotògraf Nadar, on hi havia exposat el *Soleil Levant* de Monet. Leroy va dir que l'autor volia generar una «impressió» a l'espectador del que era la posta de sol, motiu pel qual aquesta pintura és coneguda com la *Impressió del sol naixent*.

Soleil Levant Foto: Claude Monet

Posteriorment, es van fer set exposicions més, ara sí, portant per nom Exposicions Impressionistes, en les quals Monet no va voler participar malgrat que era amic d'altres artistes pròpiament impressionistes com Renoir o Manet, ell no s'acabava de trobar còmode amb el moviment impressionista com a tal. Tot i això, Monet tenia objectius compartits amb els impressionistes com són la construcció d'imatges a partir de taques, l'enquadrament espontani com si fos una fotografia, la representació del moviment, la barreja òptica generada a partir de la teoria del color i l'afició pel color violeta. Totes aquestes característiques es troben explicades a l'exposició i, fins i tot, hi ha una sala on es pot experimentar la teoria del color.

El més destacable de Monet amb el pas dels anys és la fixació per representar la llum, es pot veure en la sèrie *Almires* (1890-1891), la *Catedral de Rouen* (1892-1895) o la sèrie de *Les Nymphéas de Giverny* (1920-1926), com també, per crear experiències immersives com el fris panoràmic de *Les Nymphéas* (1922-1923) a l'actual Museu de l'Orangerie. En aquest sentit, la IDEAL ha permès a l'espectador experimentar a Monet tal com potser ell mateix faria ara, a través de pantalles lluminoses, una sala immersiva de 360° i realitat virtual amb unes ulleres. En definitiva, la llum de Monet exposada a partir dels efectes òptics de la llum.

Després d'aquesta primera experiència, la IDEAL ha apostat per la proximitat i l'1 d'octubre va inaugurar «Barcelona Memòria Fotogràfica», on s'exposa una visió inèdita dels fotògrafs més importants entre els anys 1950 i 1960 a Barcelona, com Francesc Català-Roca, Oriol Maspons, Joana Viarnés, entre d'altres.

Podem trobar iniciatives similars arreu del món, d'una banda, espais amb objectius molt semblants a la IDEAL però de gran envergadura com l'Atelier des Lumières a París, una antiga fàbrica de ferro amb història des del 1835 remodelada l'any 2013 i inaugurada el 2018 com un dels grans centres digitals arreu del món encarat a grans exposicions temporals i artistes contemporanis. D'altra banda, hi ha exemples d'altres usos més locals i puntuals com Beyond Brueghel a Brussel·les, on hi ha una sala immersiva on observar les pintures i submergir-te a l'univers de neu i criatures fantàstiques imaginades pel pintor gòtic Pieter Brueghel (1525-1569) per tal de revalorar aquest artista més enllà del gran conegut pintor gòtic flamenc, Jan Van Eyck (1390-1441). A més, com que Brueghel va viure bona part de la seva vida a Brussel·les, aquesta ciutat es reivindica com a espai on també es pot trobar aquest estil, a part de la ubicació habitual del gòtic flamenc, la Regió de Flandes, sobretot les ciutats d'Anvers i Bruges.

Al capdavant, les col·leccions, espais d'exposició i artistes actuals estan fent el mateix que Monet i els artistes impressionistes amb la invenció de la fotografia i el coneixement de les lleis de l'òptica, el color i la llum, és a dir, busquen, treballen i s'adapten a les noves tecnologies que van sorgint. Justament, és per donar visibilitat a aquests artistes digitals o videoartistes que des de la IDEAL, amb l'objectiu de la investigació, creació i desenvolupament de la tecnologia aplicada a aquests tipus d'experiències, permet residències artístiques i fins i tot, recentment, s'han pogut veure performances amb la unió del Sónar+D 2020.

En conclusió, les pantalles immersives i la realitat virtual ja no són el futur ?de l'art? sinó que són el present.